

„Eu să ucid orfanul la sinul meu purtat?
 „L'am dăruit cu zile, și vrei să-mi intorc darul?
 „L'am sărutat, ș'acuma să'nfig in el pumnarul!
 „Allah! in care timpuri ajuns'am noi de vii,
 „Bătrânii dac' ordonă ucideri de copii!
 „Allah, Allah! cum poate o frunte maiestooasă
 „Să 'ncuibe-o cugetare atât de foroasă!
 „Cum! barbă-atât de albă și cuget inăsprit!
 „Cum! tu, Vizir! tu, hodje! și ochiul tēu orbit⁵⁾
 „Nu vede 'n pruncul fraged un oaspe de iubire
 „Sacrat prin inocență și prin nenorocire?
 „Blăstem pe a ta gură! blăstem pe gândul tēu!
 „Copil cine ucide își perde neamul sēu!“
 Spahiul nobil, saltă pe cal și 'n câmp dispore
 Lăsând in minți și inimi o rece 'nfiorare,
 Ear micul ānger chiamă, oftând cu jalnic glas,
 Pe tatăl lui, sermanul, departe-acum remas.
 Vizirul stăpanise mânia lui ferbinte,
 Zicēnd: Nefericitul Hassan: e scos din minte!“
 Apoi, cătră Ciașii cu nume de Caplani: ⁶⁾
 „Din voi care voește cincizeci de pungi de bani
 „Pe-acest puiu de nopărcă să vie să-l omoare!“
 Ciașii respund: 'Leul nu calcă pe 'o floare!
 Vizirul zice eară: Solaci, Spahii, Neferi, ⁷⁾
 „Voi toți Vultani de pradă, voi aprigi Eniceri,
 „Vē dau a mele haine, vē dau a mea comoară,
 „Și sabia-mi și cortul și calul meu ce sboară,
 „De mi-ți ucide-acuma pe-acest prunc de ghiaur.“
 Toți stau in neclintire ca statui imprejur.
 Un singur, calău negru, cu buze sāngerate,
 Cu peptul gol, cu brațe lungi, cu spete late
 S'apropie in grabă de bietul copilaș;
 Dar pruncul la el cată atāt de dragalaș
 Ș'atāt de blānd, drăguțul, calăului zimbește,
 Cāt negrul scapă arma din mână, se uimește
 Și fugē cu-oșerire, nebun, răcnind: Nu vreu
 „Nici haine, nici comoară! mai bine să mor eu!“

Atunci Vizirul, tigrul turbat de a sa ură,
 Scărșnind din dinți selbatic, făcēnd clăbuci la gură
 Se scoală in picioare teribil, nalt, semeț
 Și fulgeră armata cu 'n ochiu plin de dispreț:
 El strigă: O! nemernici, o! tristă seminție

⁵⁾ *Hodje*, preceptorul Sultanului.

⁶⁾ *Caplan*, tigrul.

⁷⁾ *Solaci, spahii*, corpuri de ostași.

„Arslanii⁸⁾ lui Mohamed cu căni au prins frăție!
 „Mișei cu pept de tauri și inimă de miei!
 „Lupi fără dinți in gingeni! Mișei, mișei, mișei!
 „Un slab copil de lapte, un fir de earbă crudă
 „Vē frānge 'n mână pala de sānge āncă udă,
 „Uitānd c'această fiară cu chip viclean și blānd
 „Menită-i ca să crească precum un negru gānd,
 „Un gānd de resvrătire, un gānd de resbunare!
 „Amar de capul vostru cānd fiara-a crește mare!
 „O! sfānt Profet! fii martur din lumile cerești
 „Că singur eu, eu singur in zile bătrānești
 „Respect și-ți apār legea de limbile pizmașe
 „Sdrobind pe ou in șerpe și pe ghiaur in fașe!“
 El zice, se răpede ș'apucă blasfemānd
 Cu mână-i tremurāndă copilul tremurānd,
 Infige-a sale unghii in carnea lui de spumă
 Și pe-ale gropii margini il pleacă și-l zugrumă!
 Grozav spectacol! Cerul se'ntunecă de-un nor,
 Copilu 'n sinul morții adoarme zimbitor
 Și sufletu-i se 'nalță l'a cerului altare,
 Ear Hodja fanaticul remāne 'n exaltare...

Dar eată că pe câmpul de sānge aburind
 Se vēd trei cai in fugă sārind și tārind
 Trei palide cadavre a trei viteji de oaste,
 Străpuși de iartagane in pepturi și in coaste.
 Ei vin din zarea roșă nebuni, inspāimāntați
 De morții ce-i urmează prin țernă resturnați
 Ș'alătore cu groapa ei se opresc... Deodată
 Un răcnet se ridică, și 'n groapa blāstemată
 Mort cade cruntul Hodje, Vizirul lui Ahmet.

Acele trei cadavre erau: Ghūn, Ild, Iennet!

Mircești, Iannarie 1876.

GUARDA SARAIULUI.

1807.

Selim Sultanul doarme pe patu-i de plăceri
 Avēnd un scut puternic de crānceni Eniceri
 Ce stau veghiānd la poarta saraiului de pază.
 Sultanul doarme'n pace și gāndu-i nici visează

⁸⁾ *Arslan*, leu.

Că însuși Enicerii jurat-au pe Allah
S'omoare 'n acea noapte Viziri și Padișah!
E cerul fără stele; întreg Stambulul tace;
Precum un mut gigantic, perdut în umbră zace
Temend să nu deștepte Șahinul ¹⁾ până'n zi...
Când leul odihnește e bine-a nu-l trezi.

Saraiul pe o culme se 'nalță și apare
Ca o fantomă neagră ce dă înfiorare,
Locaș de feerie, minune-orientală,
Raiu luminat în sinu-i de-o rază infernală...
Gândirea spăimântată în lături stă de el
Căci pe sub cer deasupra-i plutește Azrael. ²⁾
Și ânsă prin tăcere o tristă cucuvae
Suspină 'n miezul nopții pe-a lui Selim odae,
Și valurile negre de-a lungul în Bosfor
Șoptesc un cântec jalnic și mult intristător.

Deodată, pe când somnul și ochi și minte fură,
A curții poartă sună de-o surdă lovitură...
Pe loc toți Enicerii de pază, deșteptați,
Saltă 'n picioare, gata de luptă, înarmați,
Ș'Abdul-Aga, *Nakibul*, ³⁾ în kiosk deasupra porții
Se urcă fără grijă de întâlnirea morții.
El vede 'n piața largă și vede 'n fund pe stradă
De umbre înarmate o tainică gramadă
Venind prin întuneric cu sgomot nădușit...
Torrent de resvrătire ce crește nesimțit.
Erau ortale dese de cruntă-Enicerime
Pornite să restoarne Sultanul din 'nalțime ⁴⁾

O nouă lovitură mai tare 'n poartă bate!..
Abdul-Aga se pleacă spre umbrele-adunate
„Și strigă'n piață: Cine? Cine'n Stambul cutează
„Să miște când Sultanul doarme ș'Abdul veghiază?”
„—Abdul! deschide poarta; răspunde-un glas din
piață
„Tu știi că 'n ochii noștri Selim e șters din viață.
„Știi că ne-am prins cu toții prin aspru jurământ
„Să-l facem de pe tronul-i să cadă în mormânt!..“

¹⁾ Sultanul poartă glorioasele tiiluri de *Padișah*, de *Șah*,
Șahin, de *Sahi Alem Penah*, de *Șahin Șahi etc.*

²⁾ Azrael—ânger.

³⁾ *Nakib*, păzitor al sangiacului lui Mohamed.

⁴⁾ *Orta* sau *ojak*, deniminarea regimentelor de Eniceri.

Abdul se oțerește căci au recunoscut
Un glas de frate'n glasul ce singur n'au tăcut.
„El zice: Așa este! așa-i frate Orcane!
„Am resturnat cu toții a noastre mari cazane ⁵⁾
„Ș'a lui Selim peire cu toții am jurat;
„Dar eu cu jurământu-mi nu pot să fiu legat
„Cât stau pândar aice cu peptul meu în poartă,
„Și cât credința sfântă în mine nu e moartă!
„Selim e al meu dușman!.. și nu i pe lumea'ntreagă
„Nu-i ură mai de moarte ca ura ce mă leagă
„De dănsul, în tot locul, cu dor de resbunare,
„Cu dor de a-l combate fățiș, în zioa mare.
„Selim, *Zahid kiafirul*, ⁶⁾ Selim crunt, orb de minte
„Ucis-au cu-a sa mână pe bunul meu părinte,
„Selim trebuie să moară!.. și va muri!.. jur eu!
„Dar nu cât sunt de pază la căpătăiul său...
„Abdul când e'n picioare la postul de onor,
„Abdul uită mânia de fiu resbunător
„Căci mărșava tradare ce-ascunde-al ei obraz
„În veci nu se incubă în suflet de viteaz...
„Selim e sacrul oaspe al conștiinței mele,
„Ș'acum aceste brațe sunt două sentinele
„Menite să proteje pe chiar dușmanul meu...
„Așa scrie Profetul, așa vrea Dumnezeu!”

— Ghiaur! strigă din umbră cu glasul răgușit
Lahmbar-Kalé, kiehaia ⁷⁾ ce 'n poartă au lovit;
„Ghiaur fără credință! te lepezi tu de noi?
„Selim și tu 'mpreună perî-veți amundoi!
Abdul se 'nfuriază: „În lături spurcat căne
„Deprins a mușca mâna care-ți întinde pânel
„Lahmbar-Kalé! pe tine Sultanul te-au iubit,
„Ca pe un fiu nemernic de sinu-i te-au lipit,
„Ți-au dat avere, nume, putere și onoare,
„Din cuibul tău de verme te-au scos la lume 'n
soare
„Și tocmai tu ceri moartea Sultanului!.. A! fiară
„Să nu-mi eși tu în cale, să nu-mi cazi tu sub
ghiară!..
„În lături toți!. în lături, departe de-acest loc!
„Mohamed v'amenință cu sabia de foc!”

⁵⁾ Fie care orta avea Cazanul ei. Resturnarea cazanului
cu fundul în sus era un semn de revoltă.

⁶⁾ *Zahid-kiafir*: ipocrit-blasfemator. Selim vroea să in-
troducă reforme europene în armată și în adminis-
trație.

⁷⁾ *Kiehaia*—sindicul Enicerilor.

Mulțimea șovăindă la glasul ei se uimește...
 Dar crâncenul kîehaia în fruntea ei răcnește:
 „Pe ziduri, pui de tigri! asalt acu 'n saraiul!
 „Murind, pe noi ne-așteaptă huriile din raiul!

Și lupta se începe prin neagra 'ntunecime...
 Ca demoni de urgie o parte din mulțime
 S'acată greu pe ziduri, ear alta mai aleasă
 În poarta 'mpărătească s'aruncă și se 'ndeasă.
 Și sub loviri de grindă s'abate poarta grea
 Turtind un mare număr de luptători sub ea.

În curte Enicerii pătrund ca niște lei.
 Dar eată 'n a lui cale Abdul cu toți ai sei,
 Și cel ăntău ce cade tăiat în sbor, de-a latul,
 E proclerul kîehaia, Lahmbar-Kalé ingratal!
 Atunci o înclăstare de moarte s'au încins...
 Și când mărețul soare pe ceruri s'au aprins
 Voioasele lui raze roșind au luminat
 Saraiul dat în pradă, Sultanul strangulat
 Ș'o cladă, lângă poartă de Eniceri zăcând,
 Toți morți cu spada 'n mână saraiul apărând,
 Ș'alături cu dănsii culcați, uciși pe prag,
 Abdul și al seu frate îmbrățișați cu drag!..

.....

Dervișul de la Meka El-Djem-Zaet-Mansur
 Primblând ochi cu durere pe morți, jur împrejur,
 Spre cer a sale brațe le-au ridicat zicând:
 „Allah! pe lume omul ca paserea trecând
 „Nu lasă nici o urmă, Shah fie sau fellah.^{*)}
 „Tu singur ești puternic și mare, tu Allah!
 „Dar dacă nu se perde în ochi-ți fapta bună
 „Ș'asupra faptei rele Dreptatea se resbună,
 „Ah! fie 'n veci la dreapta-ți acel care când jură
 „Rostește adevărul, din inimă, prin gură,
 „Și sprijină cu viața, cu braț apărător
 „Sângeacul lui Mohamed și lege și onor.^{*)}
 „Ear cea care-și vinde credința, jurământul,
 „Cenușă-i otrăvită s'o sufle, sufle vântul

*) *fellah*, țeran sărac.

*) *sângeac*, stindardul Profetului care se desfășură când imperiul e în pericol.

„În latele pustiuri, în volvura peirii,
 „Căci Iuda vînzătorul e hula omenirii!“

Apoi bătrânul gârbov ce jalnic lacrimează
 Alături cu mortul Abdul ingenunchează
 Și ochii lui închide, și trist, în tremurare,
 Pe palida lui frunte depune-o sărutare!

V. Alecsandri.

Mircești, Ianuarie 1876.

Invetăcamentul în școalele noastre. *)

II.

Studiul Geografiei.

Pe la începutul acestui studiu asupra în-
 vetchămăntului nostru am spus în general, că
 aproape întreaga noastră școală se înverteste
 în cercul vicios al metodelor învechite, cu totul
 nepriincioase dezvoltării salutare a spiritului
 omenesc. Ca exemplu viu despre această stare,
 am arătat chipul, cum se face învățarea grama-
 ticeii românești și am constatat abia un început
 de îndreptare serioasă în această privință.

Pentru a se simți și mai bine neajunsurile
 învățămăntului nostru; apoi pentru a se vedea
 cu ce iluzii goale ne hrănim sufletul, când
 ne lăudăm cu progresul instrucției și când
 incununăm anii școlari cu solemnități pom-
 poase și cu discursuri măgulitoare,—vom mai
 cerceta un obiect, anume geografia, exami-
 nându-l mai cu samă din punctul de vedere
 al temeiului, ce i se dă în școala elementară.

În ce privește modul de procedare, vom

*) Vezi Convorbiri, 1875 No. VI